

บทที่ 7

วิธีการทางการเงินและ Portfolio Balance

ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1960 มาจนถึงทศวรรษ 1970 การปรับดุลการชำระเงินได้รับการพัฒนาโดย Robert Mundell และ Harry G. Johnson ซึ่งเรียกว่าวิธีการทางการเงิน (Monetary Approach) ในระหว่างทศวรรษ 1970 ก็ยังมีวิธีการปรับดุลอีกวิธีหนึ่งเรียกว่า Portfolio Balance Approach

1. วิธีการทางการเงิน (Monetary Approach)

วิธีนี้เป็นการขยายแนวความคิดทางการเงินภายในประเทศ (เริ่มจากสำนักชिकाโก โดย Milton Friedman) มาเป็นระหว่างประเทศ โดยถือว่าดุลการชำระเงินเป็นปรากฏการณ์ทางการเงิน นั่นคือเงินมีบทบาทสำคัญในระยะยาวทั้งเป็นตัวที่มีผลกระทบต่อดุลการชำระเงิน และเป็นตัวปรับดุลการชำระเงิน วิธีการทางการเงินสมัยใหม่เป็นวิธีที่ดีกว่าวิธีดั้งเดิมในการปรับดุลการชำระเงิน โดยเน้นบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ และรวมรายการต่าง ๆ ในบัญชีเดินสะพัดและบัญชีทุนเป็นรายการเดียวใน above the line

ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินตามแนวความคิดของทางการเงินมีดังนี้ ดุลการชำระเงินของประเทศขาดดุลเกิดจากปริมาณเงินมากกว่าความต้องการถือเงินภายใต้ อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ปริมาณเงินส่วนเกินนี้ไหลมาจากต่างประเทศและทำให้ดุลการชำระเงินขาดดุล ในทางตรงข้ามดุลการชำระเงินเกินดุลเกิดขึ้นจากความต้องการเงินมากกว่าปริมาณเงิน ฉะนั้น การขาดดุลของดุลการชำระเงินจะหมดไปเมื่อมีเงินทุนไหลออก ส่วนการเกินดุลของดุลการชำระเงินจะหมดไปเมื่อมีเงินทุนไหลเข้า ตามวิธีการทางการเงิน ดุลการชำระเงินมีแนวโน้มสมดุลในระยะยาวเหมือนกับวิธีการปรับตัวโดยกลไกราคา (price-specie mechanism) ของ David Hume แต่ต่างกันที่กลไกของ Hume ทำงานโดยผ่านราคาสินค้า ส่วนวิธีการทางการเงินทำงานโดยผ่านความต้องการถือเงินและปริมาณเงิน

1.1 วิธีการทางการเงินภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ในหัวข้อนี้จะพิจารณาถึงสาเหตุของความไม่สมดุลของดุลการชำระเงิน ขบวนการปรับดุล และวิเคราะห์หาเหตุผลว่าทำไมประเทศต่าง ๆ จึงไม่สามารถควบคุมปริมาณเงิน ในขณะที่ประเทศที่เงินตราของตนใช้เป็นทุนสำรองจึงสามารถควบคุมปริมาณเงินได้

1.1.1 สาเหตุและการปรับดุลการชำระเงิน แนวคิดตามวิธีทางการเงินคือความต้องการถือเงินมีความสัมพันธ์กับรายได้ประชาชาติในทางบวก และในระยะยาวมีค่าคงที่ เริ่มต้นจากสมการทฤษฎีปริมาณเงิน $MV = PQ$ (บางครั้งเรียกว่าสมการของการแลกเปลี่ยน) M คือปริมาณเงิน V คืออัตราการหมุนเวียนของเงิน P คือดัชนีราคาทั่วไป Q คือผลผลิต กำหนดให้ $k = 1/V$ และ $Q = Y$ ฉะนั้นสมการความต้องการถือเงินคือ

$$M_d = kPY \quad \text{----- (1)}$$

โดย $M_d =$ ความต้องการถือเงิน

$k =$ อัตราส่วนของปริมาณเงินกับรายได้ประชาชาติ

$P =$ ระดับราคาภายในประเทศ

$Y =$ ผลผลิต

จากสมการที่ (1) PY คือรายได้ประชาชาติหรือ GNP ซึ่งสมมติว่ามีแนวโน้มเข้าสู่ระดับการจ้างงานเต็มทีในระยะยาว เมื่อ k มีค่าคงที่ M_d ก็จะคงที่และมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับราคาภายในประเทศ และรายได้ประชาชาติ M_d มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ยด้วยแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวไว้ในสมการที่ (1) ดังนั้น M_d จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ประชาชาติและมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับอัตราดอกเบี้ย M_d เป็นอุปสงค์รวม ฉะนั้นอุปทานรวมก็คือสมการปริมาณเงิน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

$$M_s = m (D + F) \quad \text{----- (2)}$$

ซึ่ง $M_s =$ ปริมาณเงินทั้งหมดของประเทศ

$D =$ ส่วนประกอบภายในประเทศของฐานการเงิน (monetary base)

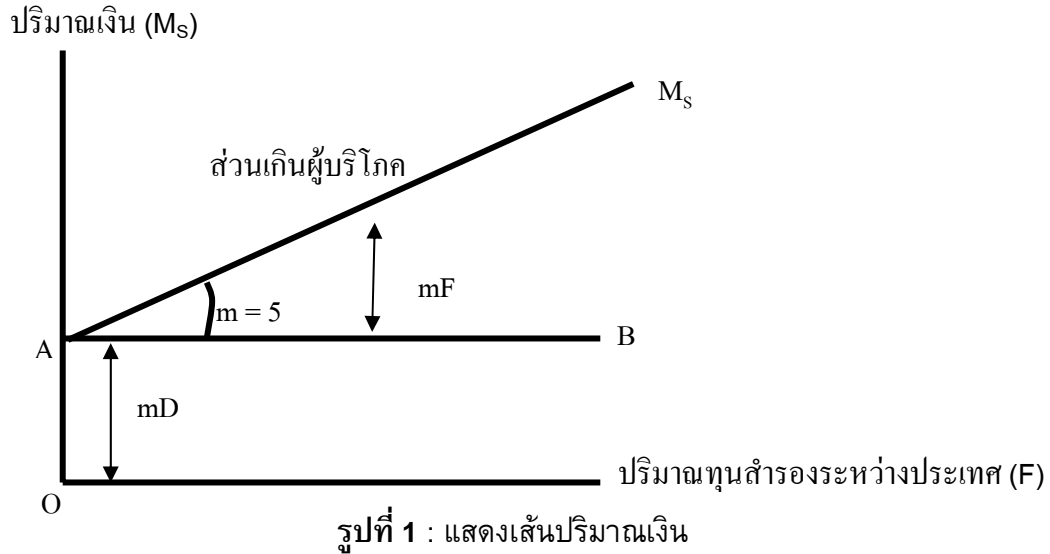
$F =$ ส่วนประกอบต่างประเทศของฐานการเงิน

$m =$ ตัวคูณการเงิน (money multiplier)

ส่วนประกอบภายในประเทศของฐานการเงิน (D) คือ สินเชื่อภายในประเทศที่สร้างโดยเจ้าหน้าที่ทางการเงิน หรือคือสินทรัพย์ภายในประเทศที่หนุนหลังปริมาณเงิน สำหรับส่วนประกอบของฐานการเงินต่างประเทศ (F) หมายถึง ทุนสำรองระหว่างประเทศ ซึ่งสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงโดยผ่านการเกินดุล หรือขาดดุลของดุลการชำระเงินตามลำดับ ฐานการเงินหรือ high-powered money คือ $D + F$ ภายใต้ระบบธนาคารปัจจุบัน D หรือ F ที่ฝากไว้ในธนาคารพาณิชย์ทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นเท่ากับ m เท่า ซึ่ง m จะมีค่าคงที่

ตัวอย่างการหาค่า m คือ สมมติมีเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ 1 บาท ธนาคารจะให้คนกู้ยืม 0.80 บาท ถ้าเงินสดสำรองตามกฎหมายเท่ากับ 20% คนที่กู้จากธนาคารก็จะนำไปจ่ายให้อีกคนหนึ่ง ซึ่งเขาจะนำเงินจำนวนนี้ไปฝากธนาคารอีกแห่งหนึ่ง ธนาคารก็จะนำเงินฝากนี้ให้คน

กู้ 0.64 บาท 80% ของ 0.80 บาท) ขบวนการก็จะเป็นเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเงิน 1 บาท กลายเป็น $1.00 + 0.80 + 0.64 + \dots = 5$ บาท = m อย่างไรก็ตาม ค่าตัวคูณที่แท้จริงในโลกจะมีค่าน้อยกว่านี้ เพราะมีส่วนรั่วไหลออกจากระบบ ธนาคาร

จากรูป แทนนอนแทนปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศ (F)

แกนตั้งแทนปริมาณเงินทั้งหมด (M_s)

เส้น AB แทนส่วนประกอบภายในประเทศของฐานการเงิน

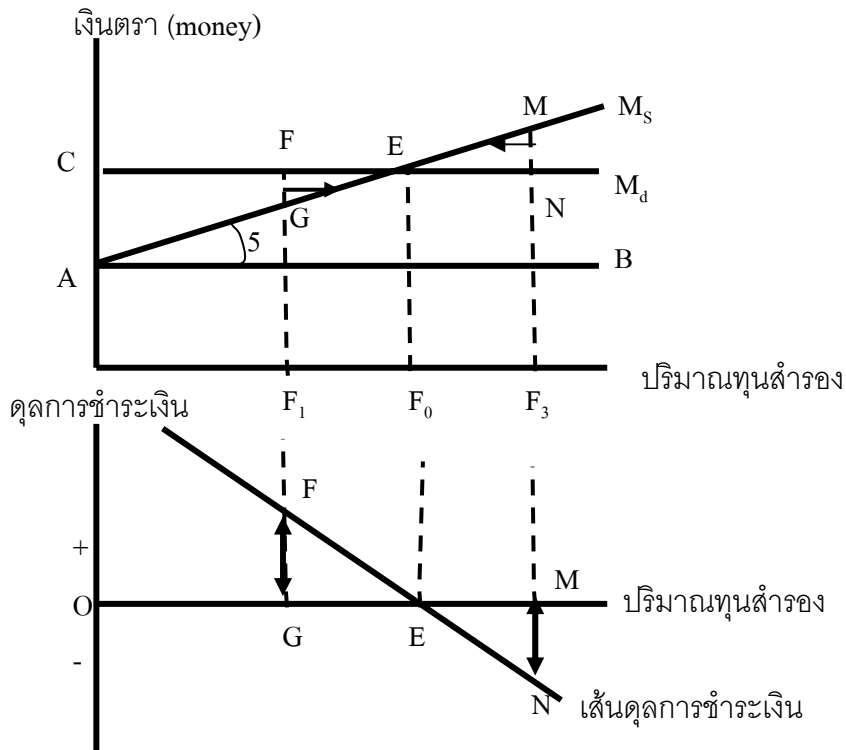
เส้น M_s แทนปริมาณเงิน ซึ่งมี slope ทอดขึ้น

สมมติว่าตัวคูณการเงินเท่ากับ 5 และส่วนประกอบภายในประเทศของฐานการเงินมีค่าคงที่เท่ากับ OA/m ถ้าไม่มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ปริมาณเงินทั้งหมดเท่ากับ m คูณด้วยส่วนประกอบภายในประเทศของฐานการเงิน ซึ่งคือ mD หรือ OA แต่โดยทั่วไปปริมาณเงินทั้งหมดจะแสดงด้วยเส้น M_s ซึ่งประกอบด้วย $mD + mF$ ข้อสังเกต slope ของเส้น M_s คือตัวคูณการเงิน

ก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุของความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินจะต้องทราบถึงเงื่อนไขของความสมดุลของดุลการชำระเงิน สมการดุลการชำระเงินคือ $B = M_d - M_s$ เมื่อดุลการชำระเงินสมดุล $M_d = M_s$ ถ้าความต้องการถือเงินที่เพิ่มเกิดจาก GNP เพิ่มขึ้นดุลการชำระเงินจะเกินดุล ถ้าเจ้าหน้าที่ทางการเงินไม่ทำการชดเชย การชดเชยทำได้โดยเพิ่ม D หรือปล่อยให้ทุนสำรองไหลเข้า (เพิ่ม F) ในทางตรงข้ามถ้าปริมาณเงินเพิ่มขึ้น (D เพิ่มขึ้น) ในขณะที่ความต้องการถือเงินคงที่ ดุลการชำระเงินจะขาดดุลถ้าเจ้าหน้าที่ทางการเงินไม่ทำการชดเชยโดย

ปล่อยให้ทุนสำรองไหลออก (F ลดลง) ตัวอย่างเช่น GNP เพิ่มขึ้น 1 พันล้านบาทเป็น 1.1 พันล้านบาท ทำให้ M_d เพิ่มขึ้นจาก 200 ล้านบาท (1/5 ของ 1 พันล้านบาท) เป็น 220 ล้านบาท (1/5 ของ 1.1 พันล้านบาท) ถ้ารัฐบาลทำการชดเชยโดยปล่อยให้ F เพิ่มขึ้น F จะต้องเพิ่ม 4 ล้านบาท เพื่อให้ปริมาณเงินของประเทศเพิ่มขึ้น 20 ล้านบาท (4 ล้านบาทคูณด้วยค่าตัวคูณทางการเงินเท่ากับ 5) แสดงว่าความต้องการถือเงินที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุล ซึ่งจะทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นจำนวนเท่ากัน ในทางตรงข้ามปริมาณเงินที่เพิ่มมากกว่าความต้องการถือเงินจะทำให้ดุลการชำระเงินขาดดุลซึ่งทุนสำรองจะไหลออกจนทำให้ปริมาณเงินส่วนเกินหายไป ลักษณะของเส้นความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินจะแสดงในรูปที่ 2

กล่าวโดยสรุป ดุลการชำระเงินเกินดุล เกิดจากความต้องการถือเงินมากกว่าปริมาณเงินที่มีอยู่ และเจ้าหน้าที่ทางการเงินไม่ได้ทำการชดเชย ดุลการชำระเงินขาดดุล เกิดจากปริมาณเงินมากกว่าความต้องการถือเงิน และเจ้าหน้าที่ทางการเงินไม่ได้ทำการชดเชย การขาดดุลหรือเกินดุลของดุลการชำระเงินเป็นเหตุการณ์ชั่วคราว และจะมีการปรับตัวเองในระยะยาว นั่นคือหลังจากที่ความต้องการถือเงินที่มากถูกกำจัดโดยปล่อยให้เงินทุนไหลเข้า และปริมาณเงินที่มากถูกกำจัดโดยเงินทุนไหลออก ดุลการชำระเงินจะสมดุลและการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างประเทศจะสิ้นสุดลง

รูปที่ 2 : แสดงเส้นความไม่สมดุลของดุลการชำระเงิน (the payments imbalance schedule)

รูปบนเส้น M_d ขนานกับแกนนอน เพราะความต้องการถือเงินไม่ขึ้นกับปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศ ดุลการชำระเงินสมดุลที่จุด E เมื่อ $M_d = M_s$ ทางซ้ายมือของจุด E นั้น $M_d > M_s$ ดุลการชำระเงินจะเกินดุลเท่ากับ FG ทางขวามือของจุด E นั้น $M_d < M_s$ ดุลการชำระเงินจะขาดดุลเท่ากับ MN

รูปล่างแสดงเส้นความไม่สมดุลของดุลการชำระเงิน ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินเท่ากับส่วนเกินของความต้องการถือเงิน ณ ปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศระดับต่าง ๆ กัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เส้นความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินเท่ากับความแตกต่างของเส้นความต้องการถือเงินและเส้นปริมาณเงิน เส้นความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินมี slope ทอดลงขณะที่ปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

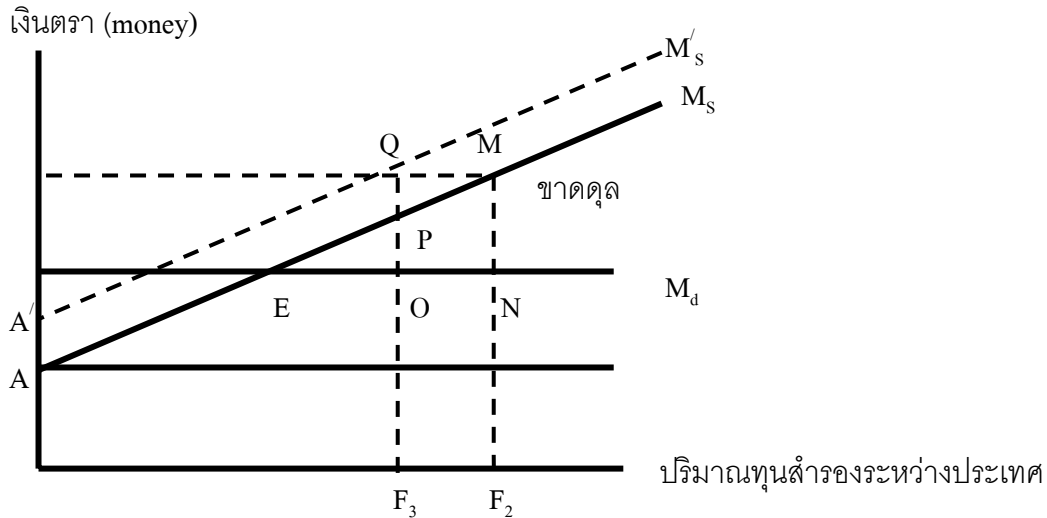
จากรูปบน เมื่อปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศเท่ากับ OF_1 ดุลการชำระเงินเกินดุลเท่ากับ FG ซึ่งเท่ากับความไม่สมดุลเป็นบวกในรูปล่าง ณ จุดดุลยภาพ E ดุลการชำระเงินสมดุล ความไม่สมดุลในรูปล่างเท่ากับศูนย์ เมื่อปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศเท่ากับ OF_2 ดุลการชำระเงินขาดดุล MN ซึ่งเท่ากับความไม่สมดุลเป็นลบในรูปล่าง

1.1.2 ลักษณะของขบวนการปรับดุลการชำระเงิน ดุลการชำระเงินจะปรับตัวเองด้วยขบวนการทางการเงิน นั่นคือ เมื่อดุลการชำระเงินไม่สมดุล ทำให้มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศไหลเข้าและออก ทำให้เกิดการปรับตัวของปริมาณเงิน ซึ่งทำให้ความไม่สมดุลหมดไปดังได้กล่าวมาแล้ว การอธิบายสามารถใช้รูปที่ 2 ได้ดังนี้ สมมติปริมาณทุนสำรองเท่ากับ OF_1 ดุลการชำระเงินเกินดุล FG เมื่อเวลาผ่านไปดุลการชำระเงินที่เกินดุล ทำให้ปริมาณทุนสำรองเพิ่มขึ้น ปริมาณทุนสำรองที่เพิ่มจะทำให้ปริมาณเงิน (M_s) เพิ่มตามสมการ $M_s = m(D + F)$ ทำให้การเกินดุลลดลงจนกระทั่งถึงจุด E ดุลการชำระเงินจะสมดุล ในทางตรงข้ามถ้าปริมาณทุนสำรองเท่ากับ OF_2 ดุลการชำระเงินขาดดุล MN แต่การขาดดุลของดุลการชำระเงินจะเกิดขึ้นชั่วคราว เพราะการขาดดุลการชำระเงิน ทำให้ปริมาณทุนสำรองลดลง ซึ่งจะทำให้ปริมาณเงินลดลงจนเท่ากับความต้องการถือเงินที่จุด E ดุลการชำระเงินจะสมดุล

ลักษณะของขบวนการปรับดุลการชำระเงินด้วยตัวเองอัตโนมัติจะดำเนินไปตามที่กล่าวมาแล้ว แต่ถ้ามีอะไรมารบกวนหรือมีการทำการชดเชย (sterilization) การทำการชดเชยเป็นขบวนการที่ธนาคารกลางต้องการดำเนินนโยบายการเงินอย่างอิสระโดยการชดเชยกระแสการเปลี่ยนแปลงของทุนสำรองระหว่างประเทศ ภายใต้การปรับดุลการชำระเงินตามวิธีทางการเงิน (อัตราแลกเปลี่ยนคงที่) ถ้าประเทศมีปริมาณเงินส่วนเกิน ดุลการชำระเงินจะขาดดุล ทำให้ทุนสำรองลดลงจนกระทั่งปริมาณเงินเท่ากับความต้องการถือเงิน ดังนั้นรัฐบาลจะเพิ่มปริมาณเงิน

เพื่อรักษาปริมาณเงินให้เท่าเดิม ทำให้ดุลการชำระเงินยิ่งขาดดุลมากขึ้น แต่ในกรณีที่ประเทศมีความต้องการถือเงินมากกว่าปริมาณเงิน เหตุการณ์จะเกิดขึ้นตรงข้ามโดยรัฐบาลจะลดปริมาณเงิน ทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุลต่อไป

ขบวนการปรับดุลการชำระเงินเมื่อมีการทำการชดเชยอธิบายได้ตามรูปที่ 3

รูปที่ 3 : แสดงการทำการชดเชย (sterilization operations)

สมมติ ณ ระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ OF_2 ประเทศมีดุลการชำระเงินขาดดุลจำนวน MN สมมติว่าการขาดดุลทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงเป็น OF_3 ซึ่งทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงจำนวน $F_2 F_3$ ทำให้การขาดดุลลดลงเหลือ OP

สมมติเจ้าหน้าที่ทางการเงินทำการชดเชย (sterilize) การขาดดุลการชำระเงินโดยการซื้อขายหลักทรัพย์ (open market operations : OMO) นั่นคือ เจ้าหน้าที่ทางการเงินซื้อหลักทรัพย์จำนวนเท่ากับ $F_2 F_3$ (เท่ากับปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศที่สูญหายไป) ฐานการเงินของประเทศไม่เปลี่ยนแปลง ทำให้ส่วนประกอบภายในประเทศของฐานการเงิน (D) เพิ่มขึ้นเท่ากับ mD ผลคือเส้นปริมาณเงิน (M_s) เคลื่อนขึ้นไปข้างบนเท่ากับจำนวน OP กลายเป็นเส้น M'_s และทำให้ดุลการชำระเงินขาดดุลเท่ากับ OQ การทำการชดเชยและการขาดดุลสามารถอยู่ต่อไปได้จนกว่าเจ้าหน้าที่ทางการเงินไม่มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศหรือหยุดทำการชดเชย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งดุลการชำระเงินขาดดุลยังคงมีอยู่ตราบใดที่ส่วนเกินของปริมาณเงินยังคงมีอยู่ ตัวอย่าง เช่น ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินที่ยังคงมีอยู่อาจจะเกิดจากความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจต่อเนื่องกัน ทำให้ความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้น

ต่อเนื่องกัน และถ้าส่วนประกอบภายในประเทศของฐานการเงินไม่ขยายตัวต่อเนื่องกัน ทำให้ประเทศประสบปัญหาดุลการชำระเงินเกินดุล และเงินทุนสำรองระหว่างประเทศไหลเข้าต่อเนื่องกัน ปรัชญาการณดังกล่าวเป็นสิ่งที่วิธทางการเงินอธิบายการเกินดุลในดุลการชำระเงินของประเทศเยอรมันตะวันตกระหว่างทศวรรษ 1960 และต้นทศวรรษ 1970 ข้อสังเกต เมื่อ GNP ของประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้สินค้าเข้าเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ดุลการค้าเลวลงและดุลการชำระเงินเลวลงด้วยตามแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดขึ้นเป็นรายได้ของ Keynes แต่สำหรับวิธทางการเงิน ดุลการชำระเงินจะเกินดุล และเงินทุนสำรองไหลเข้าวิธทางการเงินนี้ไม่ได้อธิบายรายละเอียดของขบวนการพลวัต (dynamic process) ในการปรับความไม่สมดุลของดุลการชำระเงิน

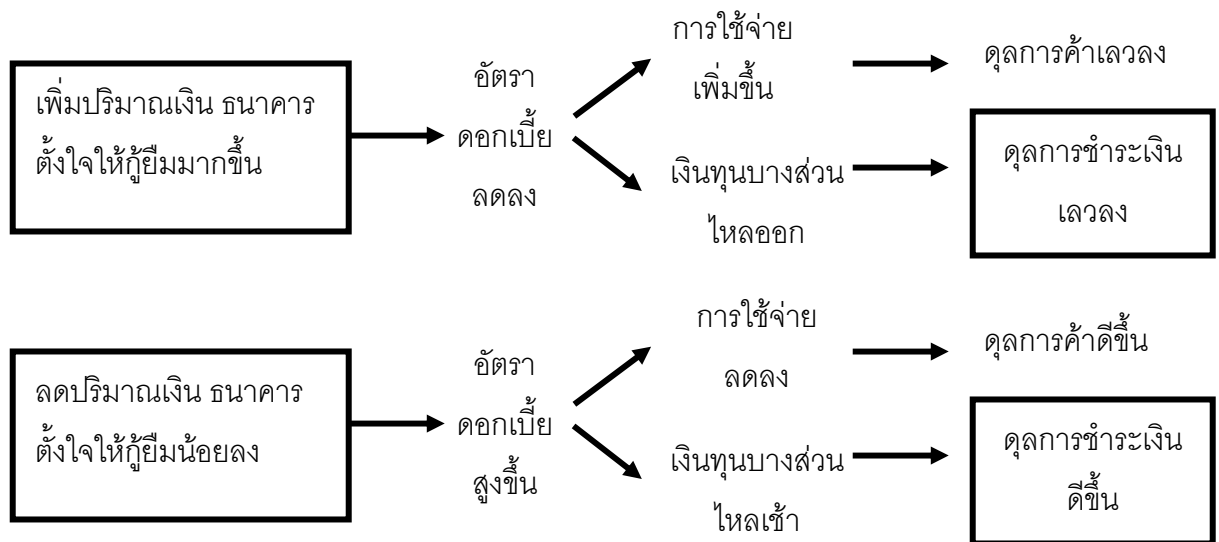
เราได้กล่าวมาแล้วว่าขบวนการปรับตัวโดยอัตโนมัติของวิธทางการเงินเหมือนกับกลไกราคาของ David Hume แต่ต่างกันตรงที่ว่าภายใต้กลไกราคาทองคำไหลเข้าหรือเงินทุนสำรองไหลเข้า ทำให้ระดับราคาสินค้าเปรียบเทียบในประเทศที่มีดุลการชำระเงินไม่สมดุลต่างกัน จึงทำให้กระแสการค้าเปลี่ยนแปลงและเป็นการแก้ไขความไม่สมดุลของดุลการชำระเงิน แต่วิธทางการเงินในระยะยาว ราคาเปรียบเทียบของสินค้าใน 2 ประเทศไม่ต่างกัน ตามวิธทางการเงินภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ในระยะยาว ราคาเปรียบเทียบของทั้งประเทศที่มีดุลการชำระเงินเกินดุลและขาดดุลจะเท่ากัน เมื่อแสดงในรูปเงินตราเดียวกัน และไม่มีค่าขนส่ง ภาษีศุลกากร และอื่น ๆ ฉะนั้นความต้องการถือเงินที่มากกว่าปริมาณเงิน จะทำให้เงินทุนสำรองไหลเข้าและปริมาณเงินที่มากกว่าความต้องการถือเงิน จะทำให้เงินทุนสำรองไหลออกเท่านั้นในระยะยาว โดยระดับราคาไม่ต่างกัน

เหตุผลที่ราคาเปรียบเทียบของประเทศ 2 ประเทศไม่ต่างกันในระยะยาว เพราะกรณีที่มีปริมาณเงินมากกว่าความต้องการถือเงิน (ดุลการชำระเงินขาดดุล) แนวโน้มในระยะสั้นขณะที่การใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อกำจัดปริมาณเงินที่มากเกินไป ทำให้ราคาของสินค้าและสินทรัพย์การลงทุนเพิ่มขึ้น แต่ในระยะยาวแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าและสินทรัพย์การลงทุนจะถูกต้านด้วยสินค้าจากต่างประเทศ และเงินลงทุนไหลออกไปต่างประเทศ ผลคือในระยะยาวการไหลของเงินทุน ทำให้ดุลการค้าและดุลบัญชีทุนเลวลง โดยไม่ทำให้ราคาสินค้าหรืออัตราดอกเบี้ยของ 2 ประเทศแตกต่างกันเมื่อคิดในรูปเงินตราสกุลเดียวกัน ในทางตรงข้ามกรณีที่มีความต้องการถือเงินมากกว่าปริมาณเงิน (ดุลการชำระเงินเกินดุล) แนวโน้มในระยะสั้นระดับราคาของสินค้าและสินทรัพย์การลงทุนลดลง ขณะที่การใช้จ่ายลดลงเพื่อกำจัดความต้องการถือเงินมากเกินไปจะถูกต้านด้วยการเพิ่มการส่งออกสินค้าออกไปต่างประเทศ ดังนั้น จะมีเงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้า ดุลการค้าและดุลบัญชีทุนจะดีขึ้นโดยไม่ทำให้ระดับราคาสินค้าหรืออัตรา

ดอกเบี้ยแตกต่างกันในระยะยาว ผลสุดท้ายในระยะยาวตลาดสินค้าและตลาดทุนในโลกนี้จะมีตลาดเดียว ทฤษฎีความเสมอภาคของอำนาจซื้อ และ law of one price จะเป็นจริงในระยะยาว

ภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ขบวนการปรับดุลการชำระเงินอีกวิธีหนึ่งโดยผลของการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน สามารถอธิบายได้ตามแนวความคิดของ Keynes ขบวนการปรับดุลเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงความสามารถ และความตั้งใจของธนาคารที่จะสร้างเงินจากเงินฝาก เพราะ Keynes ได้โต้แย้งว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินของระบบธนาคารจะอยู่ในรูปของการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจที่จะให้กู้ยืมตามอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ ขบวนการปรับดุลจะกระทำผ่านอัตราดอกเบี้ย Keynes ได้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของความต้องการถือเงิน ตัวอย่างเช่น อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นจะทำให้คนยอมเลิกถือเงินสด แต่จะหันไปถือหลักทรัพย์ที่มีอัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องน้อยกว่าแทน เมื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำลง คนจะหันมาถือเงินสดมากขึ้น

ตามแนวความคิดของ Keynes ได้มีการสมมติว่าปริมาณเงินถูกควบคุมโดยนโยบายการเงินเพราะ Keynes สมมติว่ามีการทำการชดเชย (sterilization) ฉะนั้น ขบวนการปรับดุลการชำระเงิน โดยผลของการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินสามารถอธิบายได้ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 : แสดงแนวความคิดของ Keynes เกี่ยวกับขบวนการปรับดุลการชำระเงิน

จากรูปที่ 4 การใช้นโยบายการเงินแบบขยายตัว (easy monetary policy) ของธนาคารกลางทำให้ความตั้งใจให้กู้ยืมเงินของธนาคารเพิ่มขึ้น นโยบายการเงินแบบขยายเช่นการลดเงินสดสำรองหรือลดอัตราส่วนลดที่ธนาคารขอู้เงินสำรอง (reserve) จากธนาคารกลาง หรือการ

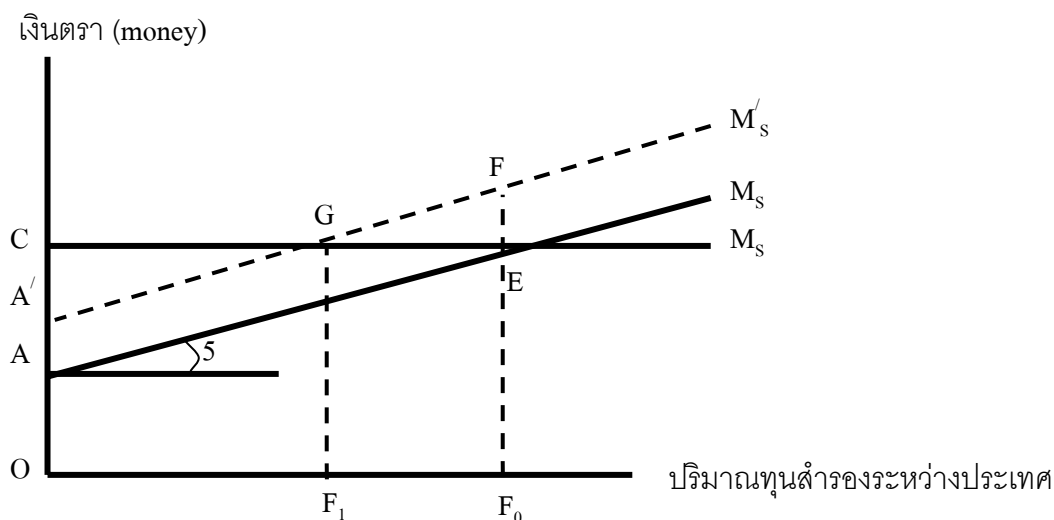

สร้างเงินสำรองธนาคาร (bank reserves) เพิ่มขึ้น โดยซื้อพันธบัตรรัฐบาลเพิ่มขึ้นในตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ การเพิ่มความสามารถให้กู้ยืม จะทำให้ธนาคารลดอัตราดอกเบี้ยให้กับผู้ขอกู้ยืม การให้กู้ยืมใหม่มากขึ้น ทำให้สินทรัพย์ภายในประเทศ (D) ของธนาคารเพิ่มขึ้น และหนี้สินในรูปตัวเงินเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกัน เพราะผู้ขอกู้เงินจะใช้เงินกู้ในการใช้จ่ายซื้อบ้านใหม่ โรงงานใหม่ เครื่องมือใหม่และสินค้าอุปโภคบริโภคประเภทถาวรใหม่ (เช่นเครื่องใช้ไฟฟ้า เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น) การใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นโดยผ่านการทำงานของตัวทวี และการใช้จ่ายก็จะเพิ่มตามด้วย ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น รายได้และราคาสินค้าภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นทำให้สินค้าเข้าเพิ่มขึ้น และดุลการค้าเลวลง ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยในประเทศลดลง ทำให้ผู้ถือสินทรัพย์บางคนจะแสวงหาอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเปลี่ยน (switch) การให้กู้ยืมภายในประเทศเป็นการให้กู้ยืมในต่างประเทศ ฉะนั้น เงินฝากภายในประเทศจะลดลง เพื่อที่จะได้รับสินทรัพย์ที่มีดอกเบี้ยในประเทศอื่น เงินทุนจึงไหลออกนอกประเทศ (capital outflow) จากรูปที่ 4 ทั้งดุลการค้าเลวลงและเงินทุนไหลออก จึงทำให้ดุลการชำระเงินเลวลง และในทางตรงข้ามการลดปริมาณเงินโดยใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวด (tight monetary policy) ขบวนการจะตรงกันข้ามกับกรณีเพิ่มปริมาณเงิน และดุลการชำระเงินจะดีขึ้น

1.1.3 การควบคุมปริมาณเงิน ภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ตามวิธีการทางการเงินประเทศไม่สามารถควบคุมปริมาณเงินในระยะยาวได้ ความพยายามของเจ้าหน้าที่ทางการเงินที่จะเพิ่มปริมาณเงินทั้งหมดของประเทศ (M_s) ในขณะที่ความต้องการถือเงิน (M_d) ไม่เปลี่ยนแปลง จะทำให้ปริมาณเงินส่วนเกินไหลออก และทำให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ (F) ลดลง ดังนั้น ผลในระยะยาวของการเพิ่มปริมาณเงิน (ใช้นโยบายการเงินแบบขยายหรือแบบง่าย) เพียงแต่ปริมาณเงินที่เพิ่มทำให้ D เพิ่ม แต่ F จะลดในปริมาณเท่ากับ D ที่เพิ่ม) ไม่ทำให้ฐานการเงิน ($D + F$) เปลี่ยน ในทำนองเดียวกัน ความพยายามที่จะลดปริมาณเงินของประเทศโดยใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวด จะทำให้ D ลดในขณะที่ความต้องการถือเงิน (M_d) ไม่เปลี่ยนแปลง และทำให้ F เพิ่มขึ้นในจำนวนเท่ากับ D ลดลง แต่ไม่ทำให้ฐานการเงินทั้งหมดและปริมาณเงินเปลี่ยนแปลง

1.2 ผลของนโยบายต่าง ๆ โดยวิธีการทางการเงินภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่

1.2.1 นโยบายการเงิน การใช้นโยบายการเงินแบบขยายทำให้เกิดส่วนเกินของปริมาณเงิน ซึ่งนำไปสู่การขาดดุลของดุลการชำระเงิน การใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวดหรือหดตัวทำให้เกิดความต้องการถือเงินส่วนเกิน และดุลการชำระเงินเกินดุล

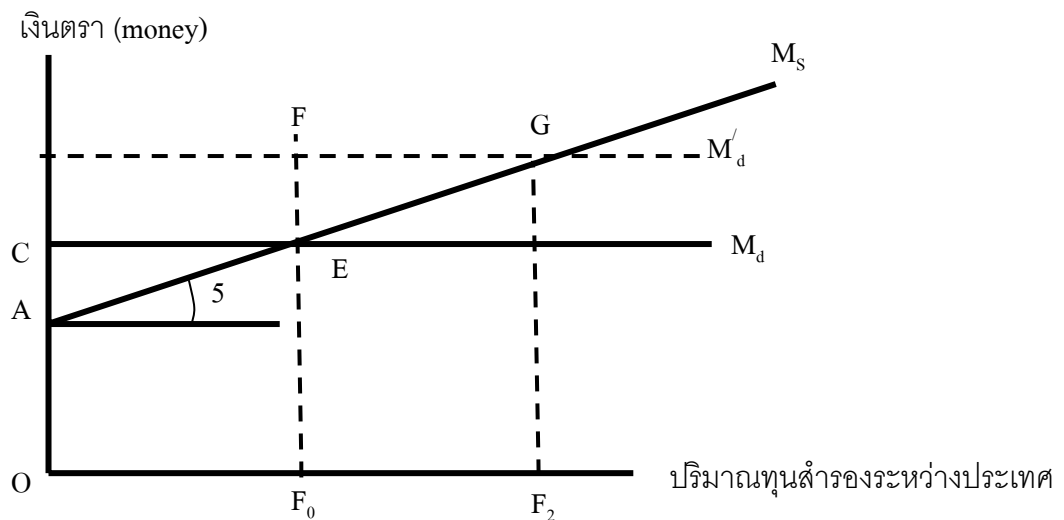
รูปที่ 5 : แสดงผลของการใช้นโยบายการเงินแบบขยาย

จากรูป ดุลยภาพเดิมคือ E เมื่อเจ้าหน้าที่ทางการเงินใช้นโยบายการเงินแบบขยายโดยการซื้อพันธบัตรจำนวนหนึ่งเท่ากับปริมาณทุนสำรอง F_0 F_1 ผลคือส่วนประกอบภายในประเทศของปริมาณเงินเพิ่มขึ้น ทำให้เส้น M_S เคลื่อนขึ้นไปเป็น M'_S หลังจากการเพิ่มปริมาณเงินทันทีที่ดุลการชำระเงินจะขาดดุลเท่ากับ EF แต่การขาดดุลนี้จะเกิดขึ้นชั่วคราว ในที่สุดระบบเศรษฐกิจจะปรับตัวมาที่จุด G ซึ่งปริมาณเงินจะกลับมาเท่ากับระดับเดิม อย่างไรก็ตาม ที่จุด G ปริมาณทุนสำรองระหว่างประเทศต่ำ (เท่ากับ OF_1) เพราะเจ้าหน้าที่ทางการเงินนำเอาทุนสำรองระหว่างประเทศไปแลกพันธบัตรภายในประเทศ แต่สิ่งอื่น ๆ ยังคงเหมือนเดิม

1.2.2 การลดค่าของเงิน (devaluation) และนโยบายควบคุมสินค้าเข้า การลดค่าของเงิน การเก็บภาษีศุลกากร โควตา และอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา (multiple exchange rate) ทำให้ระดับราคาสินค้าภายในประเทศสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของราคาภายในประเทศทำให้ความต้องการถือเงินมากขึ้น ถ้าเจ้าหน้าที่ทางการเงินไม่เพิ่มปริมาณเงินเท่ากับความต้องการถือเงินที่เพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่ทางการเงินอาจปล่อยให้เงินทุนหรือทุนสำรองไหลเข้า (ดุลการชำระเงินเกินดุล) จนกระทั่งความต้องการถือเงินที่เพิ่มหมดไป และดุลยภาพเกิดขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามถ้าเจ้าหน้าที่ทางการเงินเพิ่มปริมาณเงินให้เท่ากับความต้องการถือเงินที่เพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการลดค่าของเงิน การเก็บภาษีศุลกากร โควตา หรืออัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา นโยบายดังกล่าวจะไม่ทำให้เงินทุนหรือทุนสำรองไหลเข้า และการลดค่าของเงินจะไม่มีผลในการปรับ

ดุลการชำระเงินให้ดีขึ้น ผลตรงข้ามจะเกิดขึ้นกับการเพิ่มค่าของเงิน การยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากร การยกเลิกโควตาหรือยกเลิกการใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา

การลดค่าของเงิน ภาษีศุลกากร โควตา หรืออัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราที่มีผลชั่วคราวต่อดุลการชำระเงิน ตามวิธีการทางการเงิน ดุลการชำระเงินไม่สมดุลจะถูกแก้ไขโดยอัตโนมัติในระยะยาว คือ ภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ทุนสำรองระหว่างประเทศที่ไหลเข้าออกจะทำให้ดุลการชำระเงินสมดุล ฉะนั้นเมื่อมีปัญหาความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินก็ไม่จำเป็นต้องใช้นโยบายลดค่าของเงินหรืออื่น ๆ ยกเว้นแต่ว่าต้องการเร่งให้ขบวนการปรับตัวเร็วขึ้นเพื่อช่วยกำจัดความต้องการถือเงินที่มากเกินไป หรือปริมาณเงินที่มากเกินไป ตัวอย่างเช่น การลดค่าของเงินมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขการขาดดุลของดุลการชำระเงิน การลดค่าของเงินจะทำให้ราคาภายในประเทศสูงขึ้น และช่วยลดปริมาณเงินส่วนเกิน แต่การลดค่าของเงินจะไม่มีผลต่อตัวแปรที่แท้จริงทางเศรษฐกิจในระยะยาว ฉะนั้น ความยืดหยุ่นของอุปสงค์สินค้าเข้าและเงินเินไขของ Marshall-Lerner ไม่เกี่ยวข้องกับการลดค่าของเงินเมื่อวิเคราะห์ตามวิธีการทางการเงิน แต่การลดค่าของเงินจะมีผลผ่านความต้องการถือเงินเท่านั้น การวิเคราะห์ผลของการลดค่าของเงินและนโยบายอื่น ๆ สามารถใช้อธิบายด้วยรูปที่ 6

รูปที่ 6 : แสดงผลของการลดค่าของเงิน

จากรูป ดุลยภาพเดิมอยู่ที่ E เมื่อประเทศลดค่าของเงิน ระดับราคาภายในประเทศสูงขึ้น ผลก็คือความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้นจาก M_d เป็น M'_d หลังจากการลดค่าของเงินทันที ดุลการชำระเงินจะเกินดุลเท่ากับ EF แต่การเกินดุลนี้จะเกิดขึ้นชั่วคราว และจะหายไปเมื่อระบบเศรษฐกิจเคลื่อนมาสู่ดุลยภาพใหม่ที่ G ที่จุด G เจ้าหน้าที่ทางการเงินมีปริมาณทุนสำรอง

ระหว่างประเทศมากขึ้น ปริมาณเงินจะมากขึ้นด้วย และระดับราคาจะสูงขึ้น และสิ่งอื่น ๆ จะเหมือนเดิม

1.2.3 รายได้และอัตราดอกเบี้ย ทั้งรายได้และอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรอิสระ การเปลี่ยนแปลงตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อดุลการชำระเงินโดยผ่านผลของความต้องการถือเงิน ตัวอย่างเช่น การเพิ่มรายได้หรือการลดอัตราดอกเบี้ย ทำให้ความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้นและทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุล ผลที่เกิดขึ้นนี้จะตรงกันข้ามกับผลของการพิจารณาโดยวิธีดั้งเดิม เช่นวิธีกำหนดขึ้นเป็นรายได้ การเพิ่มขึ้นของรายได้ ทำให้สินค้าเข้าเพิ่มขึ้น ทำให้ดุลการค้าและดุลการชำระเงินลดลง การอธิบายผลของการเปลี่ยนแปลงรายได้หรือดอกเบี้ยสามารถใช้อุปกรณ์ที่ 6 อธิบายได้ การที่เส้น M_d เคลื่อนขึ้นไปเป็น M'_d เพราะรายได้เพิ่มขึ้นหรืออัตราดอกเบี้ยลดลง

1.3 วิธีการเงินและภาวะเงินเฟ้อภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่

ตามวิธีทางการเงิน ถ้าแต่ละประเทศรักษางบประมาณสมดุล (คือไม่ใช้นโยบายการคลังแบบขยายหรือหดตัว) และเพิ่มปริมาณเงินในอัตราเดียวกับความเจริญเติบโตที่แท้จริง ระดับราคาในแต่ละประเทศจะมีเสถียรภาพ ถ้าอัตราเพิ่มของปริมาณเงินของโลกทั้งหมดเท่ากับอัตราเพิ่มของ GNP ของโลก ระดับราคาของโลกมีแนวโน้มจะคงที่ในระยะยาว

ถ้าสิ่งอื่น ๆ คงที่ ประเทศที่เจริญเร็วกว่าค่าเฉลี่ยของโลกมีแนวโน้มที่จะประสบความต้องการถือเงินมากเกินไป และดุลการชำระเงินเกินดุล ความต้องการถือเงินส่วนเกินนี้จะถูกกำจัดโดยเงินทุนสำรองไหลเข้าจากส่วนอื่น ๆ ของโลกภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ในทางตรงข้ามประเทศที่เจริญช้ากว่าค่าเฉลี่ยของโลกมีแนวโน้มที่จะประสบปริมาณเงินส่วนเกิน และดุลการชำระเงินขาดดุล ซึ่งจะถูกกำจัดโดยเงินทุนสำรองไหลออกไปสู่ส่วนอื่น ๆ ของโลก ดังนั้นวิธีทางการเงินกล่าวว่า ภาวะเงินเฟ้อทั่วโลกสามารถเกิดจากการเพิ่มปริมาณเงินในโลกมากเกินไป และมีความสัมพันธ์กับอัตราการเพิ่มปริมาณเงินมากกว่าความเจริญเติบโตที่แท้จริงของโลกทั้งหมด ตัวอย่างเช่น การเพิ่มปริมาณเงินของโลกมากกว่าความเจริญเติบโตที่แท้จริงของโลก 10% จะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ 10% เพื่อดูดซับส่วนเกินของปริมาณเงินทั้งหมด สำหรับประเทศที่การเพิ่มปริมาณเงินส่วนเกินมากกว่าค่าเฉลี่ย จะทำให้เงินทุนสำรองไหลออกภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ดังนั้น ทำให้มีการส่งภาวะเงินเฟ้อไปสู่ต่างประเทศ สิ่งเหล่านี้เป็นจริงสำหรับประเทศใหญ่ ดังเช่นประเทศอเมริกา ซึ่งมีการขยายปริมาณเงินมากในระหว่างช่วงหลังของทศวรรษ 1960 และต้นทศวรรษ 1970

ประเทศที่มีดุลการชำระเงินขาดดุลและเกินดุลไม่สามารถทำการชดเชยโดยใช้เงินทุนสำรอง และไม่สามารถป้องกันไม่ให้เงินทุนสำรองมีผลต่อปริมาณเงินภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ในระยะยาวประเทศเกินดุลต้องยกเลิกเป้าหมายระดับราคาภายในประเทศมีเสถียรภาพ

หรือยอมให้เงินเพิ่มค่า สิ่งนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดกับประเทศเยอรมันตะวันตกระหว่าง
ทศวรรษ 1960 คือ ทุนสำรองจำนวนมากไหลจากต่างประเทศเข้าประเทศเยอรมันทำให้เกิด
ภาวะเงินเฟ้อภายในประเทศและการเพิ่มค่าเงินมาร์กในปี 1961 และ 1969 การคาดคะเนว่า
อัตราเงินเฟ้อในประเทศเยอรมันตะวันตกต่ำกว่าต่างประเทศจะมีส่วนสำคัญในการเพิ่มค่าของ
เงินมาร์กที่จำเป็น ภาวะเงินเฟ้อของโลกมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เพราะราคาสินค้าอุตสาหกรรม
ในปัจจุบันมีการเคลื่อนไหวอย่างเสรีในทางเพิ่มขึ้น แต่มีแนวโน้มคงที่ในทางลดลง

1.4 วิธีทางการเงินภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนเสรี¹

ภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนเสรี ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินถูกแก้ไขทันทีด้วย
การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนอย่างอัตโนมัติ โดยไม่มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนสำรอง ดังนั้น
ภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเสรี ประเทศมีอำนาจควบคุมปริมาณเงินและนโยบายการเงิน การ
ปรับตัวที่เกิดขึ้นเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงราคาภายในประเทศที่เกิดขึ้นพร้อมการ
เปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน ตัวอย่างเช่น ดุลการชำระเงินขาดดุลที่เกิดจากปริมาณเงินมาก
เกินไปทำให้เกิดการเสื่อมค่าของเงินอย่างอัตโนมัติ ทำให้ระดับราคาสูงขึ้น และความต้องการถือ
เงินเพิ่มขึ้น ซึ่งจะดูดซึมปริมาณเงินส่วนเกิน และเป็นการกำจัดดุลขาดดุลของดุลการชำระเงิน
ในทางตรงข้ามประเทศที่มีดุลการชำระเงินเกินดุล (เกิดจากความต้องการถือเงินมากเกินไป) จะ
มีการเพิ่มค่าของเงินโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะทำให้ระดับราคาลดลงและกำจัดความต้องการถือเงิน
ส่วนเกิน และการเกินดุลของดุลการชำระเงิน

มูลค่าจริง (actual) ของเงินตราภายในประเทศในรูปของเงินตราของประเทศอื่นถูก
กำหนดโดยอัตราเพิ่มของปริมาณเงิน และรายได้ที่แท้จริงในประเทศเทียบกับอัตราเพิ่มของ
ปริมาณเงินและรายได้ที่แท้จริงของประเทศอื่น ตัวอย่างเช่น สมมติในประเทศอื่นอัตราเพิ่มของ
รายได้ที่แท้จริง ความต้องการถือเงิน และปริมาณเงินเท่ากับศูนย์ อัตราเพิ่มของปริมาณเงิน
มากกว่าอัตราเพิ่มของรายได้ที่แท้จริง และความต้องการถือเงิน ทำให้ระดับราคาสูงขึ้น และค่า
ของเงินเสื่อมค่า (อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้น) ในทางตรงข้าม การเพิ่มปริมาณเงินน้อยกว่าการเพิ่ม
รายได้ที่แท้จริงและความต้องการถือเงิน ทำให้ระดับราคาลดลง และอัตราแลกเปลี่ยนลดลง (ค่า
ของเงินแข็งค่า)

ดังนั้น ตามวิธีทางการเงิน การเสื่อมค่าของเงิน เกิดจากการเพิ่มปริมาณเงินใน
ประเทศตลอดเวลาเกินไป สำหรับการแข็งค่าของเงินเกิดจากการเพิ่มปริมาณเงินในประเทศ
ไม่เพียงพอหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ประเทศที่ประสบปัญหาภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงมากกว่า
ประเทศอื่น ปรากฏว่าอัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้น (ค่าของเงินเสื่อมค่า) ในทางตรงข้ามประเทศที่มี
ภาวะเงินเฟ้อน้อยกว่าประเทศอื่น อัตราแลกเปลี่ยนจะลดลง (ค่าของเงินแข็งค่า) ตัวอย่างเช่น

การเสื่อมค่าของเงินดอลลาร์และการแข็งค่าของเงินมาร์กระหว่างทศวรรษ 1970 เกิดจากการเพิ่มปริมาณเงินมากเกินไปและภาวะเงินเฟ้อในประเทศอเมริกา และเกิดจากการเพิ่มปริมาณเงินน้อยเกินไปและเงินเฟ้อในเยอรมันไม่รุนแรงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในโลก

ภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนเสรี ประเทศที่มีปริมาณเงินเพิ่มมากเกินไปและค่าของเงินเสื่อมค่าจะส่งภาวะเงินเฟ้อไปให้ประเทศอื่น ๆ ในโลกโดยผ่านการเพิ่มสินค้าเข้า (โดยผ่านตัวคูณการค้ำระหว่างประเทศของ Keynes) มากกว่าผ่านเงินทุนสำรองไหลออก สิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลานานพอสมควรจึงจะเกิดขึ้น และขึ้นอยู่กับเงื่อนไขโครงสร้างของต่างประเทศ

ภายใต้ระบบ managed float เจ้าหน้าที่ทางการเงินจะเข้าไปแทรกแซงในตลาดเงินตราต่างประเทศ และมีการสูญเสียหรือสะสมทุนสำรองเพื่อป้องกันการเสื่อมค่าของเงินหรือการแข็งค่าของเงินตามลำดับมากเกินไป ภายใต้ระบบนี้ ส่วนหนึ่งของดุลการชำระเงินที่ขาดดุลจะถูกแก้ไขโดยการสูญเสียเงินทุนสำรอง ผลคือดุลการชำระเงินที่ขาดดุลจะมีผลต่อปริมาณเงินและนโยบายการเงินภายในประเทศจะมีประสิทธิภาพน้อยลง ภายใต้ระบบ managed float ปริมาณเงินจะถูกกระทบโดยนโยบายการเงินแบบขยายหรือหดตัวของประเทศ แต่น้อยกว่าภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่

1.5 การประเมินผลและการทดสอบวิธีทางการเงิน (Evaluation and Empirical Tests) ส่วนสำคัญของวิธีทางการเงินในการปรับดุลการชำระเงินคือบทบาทของเงินตราในขบวนการปรับดุลและได้ผลต่างกันจากวิธีดั้งเดิมซึ่งเน้นความสนใจต่อตัวแปรที่แท้จริงและไม่สนใจปัจจัยทางการเงิน ส่วนวิธีทางการเงินเน้นบทบาทของเงินดุลยภาพระยะยาว ตัวอย่างเช่น ภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ เจ้าหน้าที่ทางการเงินมีอำนาจควบคุมปริมาณเงินและนโยบายการเงินในระยะสั้น นอกจากนั้น วิธีทางการเงินได้รวมรายการต่าง ๆ ใน above-the-line เข้าด้วยกัน โดยไม่ได้พิจารณาความสัมพันธ์ของรายการต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การปรับดุลการค้าอาจทำได้โดยให้เงินทุนไหลเข้า ซึ่งไม่ทำให้ฐานการเงินของประเทศเปลี่ยนแปลง แต่ทำให้หนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นและเป็นภาระที่จะต้องปลดเปลื้องหนี้

การทดสอบวิธีทางการเงินได้ผลตรงข้ามกับวิธีดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น วิธีทางการเงินได้พยากรณ์ว่ามีความเจริญเติบโตที่แท้จริงในประเทศเร็วกว่าต่างประเทศ การขยายตัวของปริมาณเงินภายในประเทศช้ากว่าต่างประเทศ และการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศน้อยกว่าต่างประเทศ สิ่งเหล่านี้ทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุล ส่วนวิธีดั้งเดิมได้พยากรณ์ว่าดุลการชำระเงินขาดดุล

วิธีทางการเงินสามารถใช้อธิบายได้ดีเกี่ยวกับภาวะเงินเฟ้อของประเทศเยอรมันในปี 1920 และดุลการชำระเงินของประเทศเยอรมันเกินดุล ซึ่งมีแนวโน้มทำให้เงินมาร์กแข็งค่าในปี

1970 นอกจากนั้นสามารถอธิบายดุลการชำระเงินของประเทศอเมริกาขาดดุล ค่าของเงินดอลลาร์เสื่อมลงตลอดเวลา ในทำนองเดียวกันอธิบายการขยายปริมาณเงินของโลกมากเกินไปนั้นเหมาะสมกับภาวะเงินเฟ้อรุนแรงในทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 แต่ไม่เหมาะสมกับระยะเวลาที่มีภาวะเงินเฟ้อเล็กน้อย

2. The Portfolio Balance Approach²

เป็นการขยายวิธีการทางการเงินโดยรวมสินทรัพย์ทางการเงินอื่น ๆ เข้ากับเงินตราภายในประเทศ เพราะเงินตราและสินทรัพย์ทางการเงินทดแทนกันไม่สมบูรณ์ และวิธีการทางการเงินไม่นำความต้องการถือสินทรัพย์ทางการเงินเข้าพิจารณาด้วย

วิธีนี้กล่าวว่าเงินตราภายในประเทศเป็นสินทรัพย์ทางการเงินประเภทหนึ่งที่ผู้พำนักอาศัยต้องการจะถือไว้ ในรูปแบบ portfolio balance ง่าย ๆ บุคคลและธุรกิจถือทรัพย์สินทางการเงินร่วมกับเงินตราภายในประเทศ ได้แก่ พันธบัตรภายในประเทศ และพันธบัตรต่างประเทศ แรงจูงใจที่ถือพันธบัตรต่าง ๆ เกิดจากผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยที่ได้รับ อย่างไรก็ตาม การถือสินทรัพย์เหล่านี้มีความเสี่ยงจากการผิดสัญญา และความเสี่ยงเกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าตลาดตลอดเวลา ในทางตรงข้ามการถือเงินตราไม่มีความเสี่ยงยกเว้นแต่ไม่ได้รับผลตอบแทนหรือดอกเบี้ย ดังนั้น ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการถือเงินตราภายในประเทศคือผลตอบแทนของพันธบัตรที่หายไป ผลตอบแทนหรือดอกเบี้ยที่ได้จากพันธบัตรมากเท่าใด ปริมาณเงินที่บุคคลและธุรกิจต้องการถือจะน้อยลง การที่บุคคลต้องการถือเงินตราบางส่วนและบางส่วนถือเป็นพันธบัตรในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งขึ้นอยู่กับความพอใจและขนาดของความไม่ชอบเสี่ยง บุคคลและธุรกิจต้องการถือเงินตรามากกว่าพันธบัตรเพื่อทำการจ่ายเงินในด้านธุรกิจ แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรสูงปริมาณเงินตราที่เขาจะถือก็น้อยลง (เขาจะประหยัดการใช้เงิน)

วิธีการเลือกถือสินทรัพย์ทางการเงินที่มีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนมีอยู่ 3 วิธี³

1. การซื้อขายหลักทรัพย์ในประเทศ (open market operation : OMO) เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราภายในประเทศกับพันธบัตรภายในประเทศ
2. การซื้อขายหลักทรัพย์ต่างประเทศ (foreign exchange operation : FXO) เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราภายในประเทศกับพันธบัตรต่างประเทศ
3. การชดเชยการซื้อขายหลักทรัพย์ (sterilized foreign exchange operation : SFXO) เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างพันธบัตรภายในประเทศกับพันธบัตรต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ทางเลือกไม่เพียงแต่ระหว่างถือเงินตราภายในประเทศและพันธบัตร แต่ระหว่างถือเงินตราภายในประเทศ พันธบัตรภายในประเทศและพันธบัตรต่างประเทศ พันธบัตรต่างประเทศในรูปแบบเงินตราต่างประเทศจะทำให้เกิดความเสี่ยงจากการเสื่อมค่าของเงินตราต่างประเทศ ดังนั้น การถือเงินตราภายในประเทศจะเสื่อมค่า แต่การถือพันธบัตรต่างประเทศทำให้บุคคลสามารถกระจายความเสี่ยงของเขา เพราะปัจจัยที่ทำให้ผลตอบแทนในประเทศหนึ่งลดลงไม่น่าจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับประเทศอื่น ดังนั้น portfolio ทางการเงิน คือ การถือเงินตราภายในประเทศ (เพื่อดำเนินธุรกิจ) พันธบัตรภายในประเทศ (เพื่อรับผลตอบแทน) และพันธบัตรต่างประเทศ (เพื่อผลตอบแทนและกระจายความเสี่ยงที่จะมี) ถ้ากำหนดรสนิยมของผู้ถือสินทรัพย์ ความมั่งคั่ง ระดับของอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศและต่างประเทศ การคาดคะเนเกี่ยวกับมูลค่าในอนาคตของเงินตราต่างประเทศ อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศและต่างประเทศ และอื่น ๆ เขาจะเลือกสินทรัพย์ที่จะทำให้เขาได้รับความพอใจสูงสุด (เหมาะสมกับรสนิยมของเขา) การเปลี่ยนแปลงปัจจัยดังกล่าว (เช่นรสนิยมของผู้ถือสินทรัพย์ ฯลฯ) จะทำให้ผู้ถือสินทรัพย์สับเปลี่ยนสินทรัพย์ของเขาใหม่จนกระทั่งเขาได้รับ portfolio ใหม่ที่ต้องการ (ดุลยภาพใหม่) ตัวอย่าง เช่น การเพิ่มอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ ทำให้ความต้องการพันธบัตรต่างประเทศเพิ่มขึ้น แต่ลดความต้องการถือเงินตราและพันธบัตรภายในประเทศลง การเพิ่มความมั่งคั่ง ทำให้ความต้องการถือเงินตรา พันธบัตรภายในประเทศและพันธบัตรต่างประเทศเพิ่มขึ้น ตามวิธี portfolio balance นั้น ดุลยภาพของสินทรัพย์ทางการเงินแต่ละประเภทเท่ากับปริมาณของสินทรัพย์เพราะผู้ลงทุนถือสินทรัพย์หลายประเภท และทำให้สินทรัพย์ทางการเงินเหล่านั้นเท่ากัน เมื่อปริมาณของสินทรัพย์เท่ากับความต้องการสินทรัพย์ ดุลการชำระเงินจะสมดุล แต่ถ้าปริมาณของสินทรัพย์น้อยกว่าความต้องการถือสินทรัพย์ ดุลการชำระเงินจะเกินดุล และถ้าปริมาณของสินทรัพย์มากกว่าความต้องการถือสินทรัพย์ ดุลการชำระเงินจะขาดดุล ในที่สุดเมื่อเกิดความไม่สมดุลของปริมาณสินทรัพย์และความต้องการถือสินทรัพย์ ค่าของเงินจะเปลี่ยนแปลง กล่าวคือดุลการชำระเงินเกินดุล ค่าของเงินจะแข็งค่า และดุลการชำระเงินขาดดุล ค่าของเงินจะเสื่อมค่า

เราทราบมาแล้วว่าการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ความมั่งคั่ง การคาดคะเนและอื่น ๆ ทำให้ดุลยภาพเปลี่ยน และผู้ลงทุนแต่ละคนจัดสรรสินทรัพย์ทางการเงินใหม่เพื่อให้อยู่ในดุลยภาพใหม่ การปรับตัวเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินทรัพย์ทางการเงินต่าง ๆ (stock) ใน portfolio ปริมาณสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมดใน portfolio ของผู้ลงทุนมีมากหลังจากสะสมมาเป็นเวลานาน เมื่อเทียบกับปริมาณสินทรัพย์ที่เพิ่มเป็นปี (flow) โดยผ่านการออมและการลงทุนไม่เพียงแต่ปริมาณสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมดมาก ณ เวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่การ

เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย การคาดคะเน หรือพลังอื่น ๆ ที่มีผลต่อผลประโยชน์และต้นทุนของผู้ถือสินทรัพย์ทางการเงินต่าง ๆ จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินทรัพย์ทันทีหรืออย่างรวดเร็วในขณะที่ผู้ลงทุนพยายามสร้างดุลยภาพใน portfolio ของเขาใหม่อีกครั้ง ตัวอย่างเช่น การเพิ่มอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศจะทำให้ผู้ลงทุนลดปริมาณการถือเงินตราภายในประเทศและพันธบัตรภายในประเทศ และเพิ่มการถือพันธบัตรต่างประเทศ การปรับปริมาณนี้จะมาก และเกิดขึ้นทันทีหรือเกิดขึ้นในระยะเวลายาว ซึ่งตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงกระแสการค้ำที่เกิดจากการเสื่อมค่าของเงินและเกิดขึ้นทีละน้อยในช่วงระยะเวลายาว ดังนั้นการปรับปริมาณสินทรัพย์ทางการเงินจะมากกว่าและเร็วกว่าการปรับกระแสการค้ำ

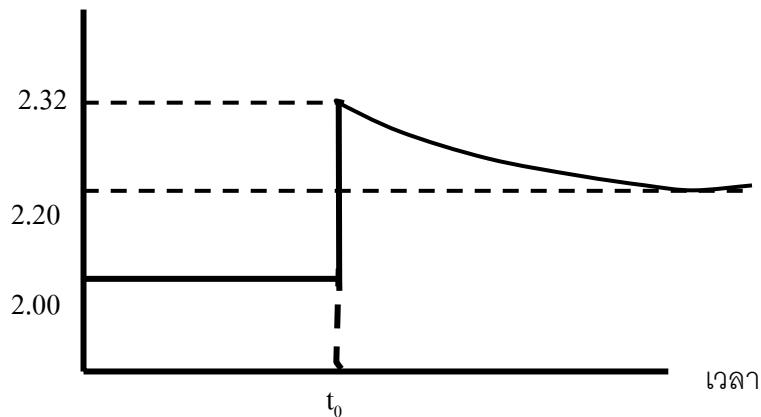
ความแตกต่างของขนาดและความเร็วของการปรับปริมาณสินทรัพย์ทางการเงินที่ตรงกันข้ามกับการปรับกระแสการค้ำ มีความสำคัญต่อขบวนการที่จะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน และการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนตลอดเวลา (พลวัต) ตัวอย่างเช่น การเพิ่มอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศทำให้ความต้องการถือเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นมากและรวดเร็ว เพื่อเพิ่มปริมาณพันธบัตรต่างประเทศของผู้ลงทุน ซึ่งจะนำไปสู่การเสื่อมค่าของเงินตราภายในประเทศทันทีและมากด้วย ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยผ่านตลาดที่แท้จริง เช่นการเปลี่ยนแปลงกระแสการค้ำจะน้อยกว่าและเปลี่ยนทีละเล็กทีละน้อย เหตุการณ์จะเกิดขึ้นตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศสูงขึ้นผลของการเปลี่ยนแปลงในตลาดที่แท้จริงที่มีต่ออัตราแลกเปลี่ยนในระยะยาวจะคงมีอยู่ แต่ในระยะสั้นหรือระยะสั้นมาก ๆ (เช่นระยะเวลาหนึ่งวัน หนึ่งอาทิตย์ หรือหนึ่งเดือน) การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนจะสะท้อนถึงผลของการปรับปริมาณสินทรัพย์ทางการเงินและการคาดคะเน ถ้าสาขาที่แท้จริงตอบสนองทันที อัตราแลกเปลี่ยนก็จะไม่เปลี่ยนแปลงมากเกินไป (no exchange rate overshooting)

ในระยะสั้นอัตราแลกเปลี่ยนจะเปลี่ยนแปลงมากเกินไป (overshooting) หรือเปลี่ยนมากจนเลยระดับดุลยภาพระยะยาวในขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไปสู่ระดับดุลยภาพระยะยาว เพราะการปรับกระแสการค้ำเกิดขึ้นทีละน้อยตลอดเวลา ฉะนั้น ภาระของการปรับอัตราแลกเปลี่ยนส่วนใหญ่ต้องมาจากตลาดการเงินในระยะสั้นมากและระยะเวลาสั้น ซึ่งทำให้อัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพต้องปรับตัวใหม่อย่างรวดเร็วในตลาดการเงินจนทำให้ระดับอัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพใหม่สูงกว่าดุลยภาพระยะยาว ถ้าตลอดเวลาที่มีการปรับตัวที่เกิดจากสาขาที่แท้จริง (real sector) หรือกระแสการค้ำ จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนกลับ และการปรับตัวมากเกินไป (overshooting) ก็จะหายไป ตัวอย่างเช่น การปรับอัตราแลกเปลี่ยนในระยะยาวนั้นค่าของเงินตราภายในประเทศต้องเสื่อมค่าลง 10% เพื่อให้อัตราแลกเปลี่ยนเข้าสู่ดุลยภาพ ในระยะเวลาสั้นค่าของเงินตราภายในประเทศอาจจะเสื่อมค่าลงมากกว่า 10% (เช่น 16%) เพื่อให้

ตลาดการเงินกลับเข้าสู่ดุลยภาพ การปรับตัวของอัตราแลกเปลี่ยนในระยะเวลายาวนาน ในระยะยาวขณะที่สินค้าออกขยายตัวและสินค้าเข้าลดลงซึ่งเป็นผลของการเสื่อมค่าของเงินอัตราแลกเปลี่ยนจะเพิ่มค่าจากการเสื่อมค่าในระยะเวลายาวนานที่มากเกินไป (16%) จนกระทั่งการเสื่อมค่าของเงินเหลือ 10% ตามระดับดุลยภาพระยะยาว อัตราแลกเปลี่ยนที่เปลี่ยนแปลงมากเกินไป (overshooting) สามารถอธิบายได้ด้วยรูปที่ 7

อัตราแลกเปลี่ยน

(ดอลลาร์ต่อปอนด์)

รูปที่ 7 : แสดงอัตราแลกเปลี่ยนที่เปลี่ยนแปลงมากเกินไป (overshooting)

จากรูป ดุลยภาพระยะยาวของอัตราแลกเปลี่ยนเดิมคือ 2 ดอลลาร์ต่อปอนด์ ดอลลาร์เสื่อมค่าทันที 16% เป็น 2.32 ดอลลาร์ต่อปอนด์ ณ เวลา t_0 ซึ่งเป็นผลของการเพิ่มปริมาณเงินของประเทศอเมริกา 10% อย่างถาวร และต่อมาอัตราแลกเปลี่ยนจะแข็งค่าที่น้อยกว่าประมาณ 6% เพื่อให้เข้าสู่ระดับดุลยภาพระยะยาวใหม่ ณ อัตราแลกเปลี่ยน 2.20 ดอลลาร์ต่อปอนด์ ในขณะที่สินค้าเข้าและสินค้าออกของประเทศอเมริกาตอบสนองที่น้อยตลอดเวลาต่อการเสื่อมค่าของเงินดอลลาร์

3. สรุป

วิธีปรับดุลยภาพการชำระเงินทศวรรษ 1960 และ 1970 คือวิธีทางการเงิน (Monetary Approach) และ Portfolio Approach

การปรับดุลโดยวิธีทางการเงิน คือ ดุลการชำระเงินขาดดุลเกิดจากปริมาณเงินมากกว่าความต้องการถือเงิน ในทางตรงข้ามดุลการชำระเงินเกินดุล เกิดจากความต้องการถือเงินมากกว่าปริมาณเงิน ปริมาณเงินทั้งหมดประกอบด้วยส่วนประกอบของฐานการเงิน

ภายในประเทศและต่างประเทศ ส่วนประกอบของฐานการเงินต่างประเทศ ก็คือทุนสำรองระหว่างประเทศ ฉะนั้นตามวิธีทางการเงินเมื่อดุลการชำระเงินไม่สมดุล จะมีแนวโน้มสมดุลในระยะยาวโดยอัตโนมัติ นั่นคือเมื่อดุลการชำระเงินขาดดุล ปริมาณทุนสำรองจะลดลง ซึ่งจะทำให้ปริมาณเงินลดลงจนเท่ากับความต้องการถือเงิน ดุลการชำระเงินจะสมดุล ในทางตรงข้ามดุลการชำระเงินเกินดุล ปริมาณทุนสำรองจะเพิ่มขึ้นจนทำให้เท่ากับความต้องการถือเงินที่มีมากกว่า ในที่สุดดุลการชำระเงินจะสมดุล แต่ถ้ามีการทำการชดเชย (sterilization) โดยการซื้อขายหลักทรัพย์ (open market operations) ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินจะยังคงอยู่ จะเห็นได้ว่าขบวนการปรับดุลการชำระเงินตามวิธีทางการเงินเหมือนกับกลไกราคา แต่ต่างกันตรงที่ว่า กลไกราคาทำให้ระดับราคาสินค้าเปรียบเทียบต่างกัน แต่วิธีทางการเงินในระยะยาว ราคาเปรียบเทียบของทั้ง 2 ประเทศจะเท่ากันและปริมาณเงินทุนสำรองจะไหลเข้าออก

ขบวนการปรับดุลการชำระเงินโดยผลของการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน สามารถอธิบายได้ตามแนวความคิดของ Keynes ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินจะทำให้ดุลการชำระเงินเปลี่ยนแปลงโดยผ่านผลของอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นตัวกำหนดความต้องการถือเงิน แต่ปริมาณเงินถูกควบคุมโดยนโยบายการเงิน ตามวิธีทางการเงิน ประเทศไม่สามารถควบคุมปริมาณเงินในระยะยาว ยกเว้นประเทศที่เงินตราของตนใช้เป็นทุนสำรองระหว่างประเทศ จะสามารถควบคุมปริมาณเงินได้

ตามวิธีทางการเงินภายใต้อัตราแลกเปลี่ยนเสรี ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินจะถูกแก้ไขทันทีด้วยการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนอย่างอัตโนมัติ โดยไม่มีการเคลื่อนย้ายทุนสำรองระหว่างประเทศ เช่น ดุลการชำระเงินขาดดุล (ปริมาณเงินมากกว่าความต้องการถือเงิน) ทำให้ค่าของเงินเสื่อมค่าลงโดยอัตโนมัติ ทำให้ระดับราคาสูงขึ้นและความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้น ทำให้ดุลการชำระเงินสมดุล ในทางตรงข้ามดุลการชำระเงินเกินดุล จะมีการเพิ่มค่าของเงินโดยอัตโนมัติ ทำให้ความต้องการถือเงินลดลงจนกระทั่งเท่ากับปริมาณเงินดุลการชำระเงินจะสมดุล

The Portfolio Approach เป็นการขยายวิธีทางการเงินโดยรวมสินทรัพย์ทางการเงินอื่น ๆ เข้ากับเงินตราภายในประเทศ เพราะเงินตราและสินทรัพย์ทางการเงินทดแทนกันไม่สมบูรณ์ และวิธีทางการเงินไม่นำความต้องการถือสินทรัพย์ทางการเงินเข้าพิจารณาด้วย ตามวิธี portfolio Balance คุณลักษณะของสินทรัพย์ทางการเงินแต่ละประเภทจะเท่ากับปริมาณของสินทรัพย์ ขนาดและความเร็วของการปรับปริมาณสินทรัพย์ทางการเงิน มีความสำคัญต่อขบวนการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน แต่อัตราแลกเปลี่ยนจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (พลวัต) ในระยะสั้นอัตราแลกเปลี่ยนจะเปลี่ยนแปลงมากเกินไป (overshooting) หรือเปลี่ยนแปลงเลยระดับดุลยภาพระยะยาว เพราะการปรับกระแสการค้าเกิดขึ้นที่ละน้อยตลอดเวลา ทำให้อัตรา

แลกเปลี่ยนดุลยภาพต้องปรับตัวใหม่และการปรับตัวมากเกินไปก็จะหายไป เช่นในระยะสั้นมีการลดค่าของเงิน 10% ซึ่งมากกว่าดุลยภาพระยะยาว (ลดเพียง 6%) ฉะนั้นต่อมาจะมีการเพิ่มค่าของเงิน 4%

เชิงอรรถ

---

1. Dominick Salvatore, *op. cit.*, pp. 580-582.
2. *Ibid.*, pp. 582-586.
3. Keith Pilbeam, **International Finance**. (New York : Palgrave Macmillan, 2006), p. 179.